

there is a need for specifying a term «children with complex psychophysiological developmental disorders» (i.e. assuming the children who have the man disorder and coexistent psychophysiological disorders into this category). Another way of solving this problem is the increase of the number of students of training and rehabilitation centres, which will make it possible to engage students attending inclusive classes, who will be able to go to rehabilitation centres and obtain efficient medical and rehabilitation service after classes.

Keywords: special education, problems, challenges, prospects, improvement, Ukrainian education.

Подано до редакції 01.02.2017

Рецензент: д. пед. н., проф. І. В. Бужина

УДК: 355.5:378

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-2-2>

Юлія Іванівна Медвідь,

науковий співробітник науково-організаційного відділу,
Національна академія Національної гвардії України,
майдан Захисників України, 3, м. Харків, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ В УКРАЇНІ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

За результатами аналізу наукових праць визначено, що у процесі військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу не враховуються такі чинники, як зміна способу комплектування військових формувань з призовного на контрактний, впровадження стандартів НАТО у військовій сфері, досвід бойових дій на сході України. Виявлено протиріччя, які існують у системі такої підготовки, сформовано об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження щодо удосконалення процесу військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу.

Ключові слова: військова освіта, військова підготовка, програма підготовки офіцерів запасу, зміни.

Постановка проблеми. Головною причиною виникнення проблеми формування, розвитку і використання людського ресурсу військового резерву Збройних Сил України та інших військових формувань є негативні демографічні процеси, які характеризуються зниженням загальної чисельності населення держави. На динаміку значень цих показників впливають погіршення стану здоров'я населення, зниження народжуваності та зовнішня міграція.

Втрати людських ресурсів за результатами антитерористичної операції на сході України спонукають до проведення змін у системі військової освіти, особливо це стосується процесу військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу.

Одна з таких змін – сумісний наказ Міноборони та МОН України «Про затвердження Інструкції про організацію військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу» [1], який на відміну від попереднього нормативно-правового акту розширює можливості формування, розвитку та використання людського ресурсу військового резерву військових формувань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою удосконалення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу займалися і займаються такі учені, як В. В. Баришні-

ков та О. К. Неймирок [2; 3], О. О. Безносюк [4; 5], А. В. Волошенко [6], А. Й. Дерев'янчук та О. Ф. Супрун [7], О. В. Жолобов [8], Я. Б. Зорій [9; 10] та В. П. Чабаненко [10], В. І. Макеєв, В. М. Петренко та А. Ф. Раскошний [11], С. М. Морозов [12], О. В. Сенюк [13; 14], С. В. Сінкевич [15], І. М. Скворок [16], А. І. Яворський [17; 18] та інші. Вони вирішували такі завдання:

1) аналіз та узагальнення досвіду підготовки офіцерів запасу в зарубіжних країнах [16, с. 208];

2) визначення шляхів підвищення мотивації та стимулювання у процесі військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу [7];

3) обґрунтування та перевірка педагогічних умов ефективної військово-патріотичної підготовки майбутніх офіцерів запасу [9, с. 3];

4) обґрунтування та перевірка системи модульно-рейтингового контролю успішності студентів з військової підготовки [5, с. 2; 8];

5) використання активних методів навчання під час проведення групових занять [6, с. 25] та елементів дистанційного навчання [11] у процесі військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу;

6) визначення педагогічних умов формування організаційно-методичної самостійності студентів кафедр військової підготовки [10, с. 288];

7) перевірка ефективності програми прикладної фізичної підготовки офіцерів, призваних на військову службу після закінчення кафедр підготовки офіцерів запасу [17, с. 72, 73; 18];

8) визначення інших шляхів підвищення ефективності і якості освітнього процесу військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу [2; 3; 12, с. 128].

Проте, у проведених дослідженнях не враховуються такі чинники:

- зміна способу комплектування військових формувань з призовного на контрактний;
- упровадження стандартів Організацією Північно-Атлантичного договору (НАТО) у військовій сфері;
- досвід бойових дій на сході України.

Мега статті – визначення педагогічної проблеми удосконалення процесу військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу.

Метод дослідження – аналіз та узагальнення наукової літератури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Пріоритетним національним інтересом України у сфері зовнішньополітичної діяльності є розвиток відносин стратегічного партнерства України з НАТО. У контексті розвитку цих відносин ухвалено рішення про впровадження стандартів НАТО у військовій сфері (згідно з Коаліційною угодою в рамках реформи військових формувань України передбачається поступовий перехід (до 2019 р.) на стандарти НАТО (STANAG)). Тому слід погодитись з І. М. Скворок, який вважає, що «Зарубіжний досвід організації та вдосконалення систем підготовки офіцерів запасу може бути корисний для розв'язання проблем реформування вітчизняної військової освіти. Вивчення та узагальнення цього досвіду дасть змогу порівняти його з досвідом національним і продуктивно використати в підготовці офіцерів запасу» [16, с. 215]. Тому слід проаналізувати стандарти НАТО щодо військової підготовки громадян за програмою підготовки офіцерів запасу та створити умови для їх впровадження у національну систему військової освіти.

Без сумніву, у службово-бойовій діяльності важливе місце посідає мотивація та стимулювання до неї. Учені А. Й. Дерев'янчук та О. Ф. Супрун також звертають увагу на те, що «стимулювання здатності студента до підвищення ефективності майбутньої професійної діяльності у військах убачається у постійному вдосконаленні та впровадженні у навчальний процес нових форм і методів навчання. Для підвищення ефективності навчання обов'язково треба сформувати й розробити для студентів відповідні мотиваційні стимулятори формування успішної діяльності, що спонукають до успіху, формують і поступово розвивають професійний інтерес і культуру фахової управлінської діяльності в цілому» [7, с. 27].

На нашу думку, структура мотивації вступу громадян України на військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу до та після 2014 року суттєво змінилася, змінилося й стимулювання, що знайшло відображення у нормативно-правовому акті [1]. Якщо до початку бойових дій на сході України мотивацією вступу студента на військову підготовку за програмою офіцерів запасу було підвищення рівня мобільності на ринку праці, то на сьогодні – це підвищення своєї кваліфікації для успішного виконання службово-бойових завдань не лише у статусі волонтера чи солдата, а у статусі командира підрозділу. Саме тому створено нормативно-правовий акт [1], який на відміну від попереднього – розширює можливості формування, розвитку та використання людського ресурсу військового резерву військових формувань.

І саме через згадані зміни втрачає актуальність робота [9], виконана Я. Б. Зорій. Проте, слід дослідити структуру мотивації вступу громадян України на військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу та за необхідності – проводити її корекцію в освітньому процесі.

У дослідженні «Застосування активних методів навчання під час проведення групових занять на кафедрах підготовки офіцерів запасу» А. В. Волошенко доводить, що «специфічне поєднання теоретичної та практичної складових під час проведення групових занять відкриває широке поле для застосування нових сучасних методів навчання, сприяє формуванню практичних умінь і навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційних характеристик випускників вищих навчальних закладів, розвиває творчі здібності студентів та потребує постійного підвищення професійної компетенції викладача» [6, с. 29].

В. П. Чабаненко та Я. Б. Зорій вважають, що більше необхідно приділяти уваги самостійній роботі здобувачів вищої освіти: «Самостійність дозволяє студенту (як майбутньому офіцеру) усвідомити мотиви, мету, способи, прийоми навчання. Сприйняття себе як суб'єкта військової системи навчання вимагає такої його побудови, за якої розвивається його активність, самостійність, відбувається поступове перетворення його із об'єкта педагогічного впливу в суб'єкт здійснюваної навчальної діяльності. Такий перехід можливий, якщо правильно будуються взаємостосунки викладача і студента, у процесі розвитку яких активні функції поступово передаються студенту, тобто майбутньому офіцеру запасу. Останнє особливо важливе, оскільки формування самостійності в навчальній діяльності є передумовою прояву цієї якості в інших видах діяльності, зокрема не тільки в тих, в які студент включається сьогодні, але і в ті, з якими він зустрінеється в майбутній професійній діяльності» [10, с. 290].

У результаті проведеного дослідження А. І. Яворським було виявлено, «що рівень фізичної підготовленості офіцерів-випускників кафедр підготовки офіцерів запасу за вправами загальної фізичної підготовленості та військово-прикладними навичками є досто-

вірно нижчим у порівнянні з випускниками вищих військових навчальних закладів. Це свідчить про недостатню ефективність чинної програми фізичної підготовки» [17, с. 75].

На думку С. М. Морозова, «Професійна підготовка офіцерів запасу буде ефективною в разі створення на військових кафедрах вищих навчальних закладів таких організаційно-педагогічних умов:

- зміст військово-професійної освіти офіцерів запасу максимально наближений до застосування ними результатів навчання у майбутній професійній діяльності, адекватно відображає сучасні тенденції розвитку та відповідає основним напрямкам модернізації військової підготовки на основі інтенсифікації методів навчання, упровадження сучасних освітніх технологій, зокрема інформаційних;

- здійснюється врахування загальних закономірностей формування особистості та індивідуальних особливостей майбутніх офіцерів, розвитку в кожному з них індивідуальних здібностей, інтересів і схильностей;

- досягнуто готовності викладачів військових кафедр у науково-методичному, теоретичному і практичному спрямуванні до реалізації вищезазначених вимог» [12, с. 135-136].

Учені В. В. Барішніков та О. К. Неймирок звертають увагу на те, що «рівень у деяких студентів дуже низький. Потрібні зміни у підготовці офіцерів запасу у вирішенні таких питань:

1. Внести зміни в існуючі програми підготовки офіцерів запасу з метою поглиблення практичних навичок, які потрібні у сучасному бою та в інших діях командирів для забезпечення якісної роботи з майбутнім особовим складом підпорядкованих підрозділів.

2. Збільшити кількість та якість зразків сучасного озброєння та військової техніки (ОВТ), майданчиків для відпрацювання нормативів, стрільбищ та тирів для виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї, гранатометів, кидання гранат тощо.

3. Створити на факультеті підготовки офіцерів запасу штатну навчальну лабораторію, де зосередити навчально-лабораторну базу, обладнану сучасними навчальними зразками ОВТ та забезпечити її навчально-методичною літературою.

4. Залучати до викладання навчального матеріалу з військово-медичної підготовки медичних фахівців, бажано тих, які мають бойовий досвід» [2, с. 151].

Також ними запропоновано:

«1. Реорганізувати підготовку офіцерів запасу наступним чином:

- створити регіональні військові навчальні центри (інститути) з підготовки офіцерів запасу, наприклад в містах: Києві, Львові, Одесі, Харкові, Хмельницькому;

- об'єднати кафедри військової підготовки (військові навчальні підрозділи), за місцем їх розташування, у філії регіональних військових центрів (інститутів).

2. Прийняти дворівневу систему підготовки офіцерів запасу з числа студентів:

- перший рівень – загальновійськова підготовка за програмою сержанта запасу протягом першого року навчання та тритижневого навчального збору;

- другий рівень – підготовка офіцера-фахівця протягом другого року навчання та 30-ти добового навчального збору (стажування).

3. Покласти на науково-методичну комісію «Військові науки»:
 - розробку єдиних основних документів з підготовки офіцерів запасу (наприклад, вимог кваліфікаційних характеристик, програм тощо);
 - розробку методик викладання предметів та оптимізацію кількості часу, який виділяється на вивчення розділів програм підготовки офіцерів запасу.

4. Закріпити за регіональними військовими навчальними центрами перелік військових частин і військових ремонтних підприємств для проведення навчальних зборів і військових стажувань, зобов'язати керівництво цих установ на якісне їх проведення.

5. Забезпечити регіональні військові навчальні центри (інститути) сучасною навчально-матеріальною базою та зброєю.

6. Вартість військової підготовки визначити Департаменту військової освіти та науки Міністерства оборони України.

7. З урахуванням вищенаведених пропозицій, внести зміни до Інструкції про організацію підготовки офіцерів запасу з числа студентів вищих навчальних закладів» [3, с. 161].

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами аналізу наукових праць визначено, що потреби суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях з часом змінюються, і ці зміни залежать від економічної, політичної і, як свідчить досвід, військової ситуації в державі.

У процесі військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу не враховуються такі чинники:

- зміну способу комплектування військових формувань з призовного на контрактний, що зменшить чисельність осіб підготовлених до проходження військової служби у резерві й до виконання службово-бойових завдань під час мобілізації;

- упровадження стандартів НАТО у військовій сфері;

- досвід бойових дій на сході України, надходження нових зразків військової техніки та озброєння створюють необхідність удосконалення процесу військової підготовки громадян України за програмою офіцерів запасу, а саме оновлення переліку сформованих компетентностей майбутнього офіцера запасу, необхідних для успішного виконання службово-бойових завдань;

- зростання соціального напруження у суспільстві через оплату освітньої послуги військової підготовки громадян України за програмою офіцерів запасу не державою, а здобувачами, які вирішили сформувати необхідні компетентності для захисту Вітчизни.

На основі аналізу наукових праць і сучасної практики військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу виявлено **сутере-чності** між:

- потребою переходу військових формувань України на контрактний спосіб комплектування та відсутністю освітнього процесу для його забезпечення;

- потребою переходу військових формувань України на стандарти НАТО та відсутністю створених умов для їх впровадження у національну систему військової освіти;

- потребою переглянути систему військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу з урахуванням досвіду бойових дій на сході України та відсутністю визначеного переліку сформованих компетентностей майбутнього офіцера за цією програмою, необхідних для успішного виконання службово-бойових завдань в районі антитерористичної операції;

- потребою держави у підготовці військових кадрів та відсутністю передбачених коштів у державному бюджеті на військову підготовку громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу.

Сформовано об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження щодо удосконалення процесу військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу.

Об'єкт дослідження – процес військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування компетентностей у майбутніх офіцерів запасу, які враховують зміни в службово-бойовій діяльності.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування компетентностей у майбутніх офіцерів запасу та моделі військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу.

Завдання дослідження, які у подальшому необхідно виконати:

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження Інструкції про організацію військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу : наказ Міністерства оборони України, МОН України від 14.12.2015 № 719/1289. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1678-15/page>

2. Баришніков В. В. Деякі погляди на підвищення ефективності і якості навчального процесу на факультеті підготовки офіцерів запасу за контрактом ХУПС імені Івана Кожедуба / В. В. Баришніков, О. К. Неймирок // Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил. – 2015. – Вип. 3. – С. 149-151.

3. Баришніков В. В. Шляхи вдосконалення підготовки офіцерів запасу в Україні / В. В. Баришніков, О.

1) проаналізувати стандарти НАТО щодо військової підготовки громадян за програмою підготовки офіцерів запасу та створити умови для їх впровадження у національну систему військової освіти;

2) дослідити структуру мотивації вступу громадян України на військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу, та за необхідності – проводити її корекцію в освітньому процесі;

3) визначити перелік компетентностей у майбутніх офіцерів запасу, які враховують зміни в умовах службово-бойової діяльності;

4) теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити сукупність педагогічних умов формування компетентностей у майбутніх офіцерів запасу, які враховують зміни в умовах службово-бойової діяльності;

5) уточнити критерії, показники й рівні військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу;

6) удосконалити та експериментально перевірити змістово-функціональну модель військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу.

На нашу думку, обов'язковим елементом проведення дослідження повинні бути опитування таких категорій осіб:

- громадян України, які наразі проходять військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу, щодо удосконалення системи такої підготовки;

- офіцерів, які виконують (виконували) службово-бойові завдання в районі проведення антитерористичної операції, зокрема тих громадян України, які пройшли військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу;

- громадян України, які не є військовослужбовцями, проте були свідками виконання службово-бойових завдань військовослужбовцями, можуть оцінити їхні дії, професійність, зокрема щодо спілкування з місцевим населенням, із затриманими терористами тощо.

К. Неймирок // Системи обробки інформації. – 2015. – Вип. 8. – С. 158-161.

4. Безносюк О. О. Історичні аспекти процесу підготовки офіцерів запасу / О. О. Безносюк // Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2013. – Вип. 39. – С. 274-278.

5. Безносюк О. О. Система модульно-рейтингового контролю успішності студентів (на матеріалах підготовки офіцерів запасу у вищих навчальних закладах): автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. О. Безносюк ; Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. – К., 2001. – 22 с.

6. Волошенко А. В. Застосування активних методів навчання під час проведення групових занять на кафедрах підготовки офіцерів запасу / А. В. Волоше-

нко // Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова]. Сер. : Педагогічні та історичні науки. – 2014. – Вип. 121. – С. 24-30.

7. Дерев'янчук А. Й. Мотивація і стимулювання студентів кафедр військової підготовки в умовах обмежених часом і озброєнням / А. Й. Дерев'янчук, О. Ф. Супрун // Імідж сучасного педагога. – 2014. – № 7. – С. 24-27.

8. Жолобов О. В. Досвід застосування рейтингової системи оцінювання знань студентів факультету підготовки офіцерів запасу / О. В. Жолобов // Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова]. Сер. : Педагогічні та історичні науки. – 2012. – Вип. 107. – С. 54-59.

9. Зорій Я. Б. Військово-патріотична підготовка майбутніх офіцерів запасу в умовах навчального процесу вищого навчального закладу: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Я. Б. Зорій ; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2005. – 20 с.

10. Чабаненко, В. П. Формування організаційно-методичної самостійності студентів кафедр військової підготовки в умовах модернізації вищої освіти / В. П. Чабаненко, Я. Б. Зорій // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. – 2011. – Вип. 14. – С. 287-291.

11. Макеєв В. І. Використання елементів дистанційного навчання під час підготовки офіцерів запасу / В. І. Макеєв, В. М. Петренко, А. Ф. Раскошній // Військова освіта. – 2013. – № 1. – С. 131-138.

12. Морозов С. М. Педагогічні засади професійної підготовки офіцерів запасу у вищих навчальних закладах / С. М. Морозов // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служ-

би України. Серія : Педагогічні та психологічні науки. – 2013. – № 1. – С. 127-137.

13. Сенюк О. В. Історичні етапи формування та розвитку військової підготовки студентів у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України / О. В. Сенюк // Часопис Національного університету «Острозька академія». Сер. : Право. – 2014. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Choasp_2014_1_16

14. Сенюк О. В. Особливості системи військової підготовки студентів у вищих військових навчальних закладах й військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України: адміністративно-правовий аспект / О. В. Сенюк // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. – 2014. – Вип. 34. – С. 79-90.

15. Сінкевич С. В. Методичні засади індивідуалізації навчання майбутніх офіцерів запасу / С. В. Сінкевич // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні та психологічні науки. – 2013. – № 1. – С. 269-276.

16. Скворок І. М. Підготовка офіцерів запасу в зарубіжних країнах / І. М. Скворок // Військова освіта. – 2013. – № 1. – С. 207-216.

17. Яворський А. І. Дослідження ефективності авторської програми прикладної фізичної підготовки офіцерів-випускників кафедр підготовки офіцерів запасу / А. І. Яворський // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2016. – № 2. – С. 72-77.

18. Яворський А. Програма прикладної фізичної підготовки офіцерів, мобілізованих із запасу / А. Яворський // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2016. – № 1. – С. 34-39.

REFERENCES

1. *Pro zatverdzhennya Instruktsiyi pro orhanizatsiyu viyskovoyi pidhotovky hromadyan Ukrayiny za prohramoyu pidhotovky ofitseriv zapasu, nakaz Minoborony Ukrayiny, Ministersva osvity i nauky Ukrayiny vid 14.12.2015 № 719/1289 [On approval of the Instruction about the citizens of Ukraine military training program for reserve officers, ordered Defense Ministry of Ukraine, Ministry of Education and Science of Ukraine of 14.12.2015 № 719/1289]. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1678-15/page> [in Ukrainian].*

2. Baryshnikov, V. V. & Neymyrok, O. K. (2015). Deyaki pohlyady na pidvyshchennya efektyvnosti i yakosti navchalnoho protsesu na fakulteti pidhotovky ofitseriv zapasu za kontraktom KHUPS imeni Ivana Kozheduba [Some views on improving the efficiency and quality of the educational process at the faculty training reserve officers on contract KUAF named after Ivan Kozhedub]. *Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho universytetu Povi-*

trianykh Syl –Proceedings of Kharkiv Air Force University, 3, 149-151 [in Ukrainian].

3. Baryshnikov, V. V. & Neymyrok, O. K. (2015). Shlyakhy vdoskonalennya pidhotovky ofitseriv zapasu v Ukrayini [Ways of improving the training of reserve officers in Ukraine]. *Systemy obrobky informatsii – Information processing systems, 8, 158-161 [in Ukrainian].*

4. Beznosyuk, O. O. (2013). Istorychni aspekty protsesu pidhotovky ofitseriv zapasu [Historical aspects of training reserve officers]. *Zbirnyk naukovykh prats Viiskovoho instytutu Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka – Proceedings of the Military Institute of Kyiv National University named by Taras Shevchenko, 39, 274-278 [in Ukrainian].*

5. Beznosyuk, O. O. (2001). Systema modulno-reitnyhovooho kontroliu uspishnosti studentiv (na materialakh pidhotovky ofitseriv zapasu u vyshchykh navchalnykh zakladakh) [System of module-rating control of students' achievements (based on training of reserve officers in higher education)]. *Extended abstract of candi-*

date's thesis. Kyiv: Center. in-st postdiplom. ped. education APN Ukraine [in Ukrainian].

6. Voloshenko, A. V. (2014). Zastosuvannya aktyvnykh metodiv navchannya pid chas provedennya hrupovykh zanyat na kafedrah pidhotovky ofitseriv zapasu [Application of active teaching methods during group sessions in the departments of reserve officers]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. P. Drahomanova. Ser.: Pedahohichni ta istorychni nauky – Scientific notes of National Dragomanov pedagogical university. Ser.: Pedagogical and historical science, 12*, 24-30 [in Ukrainian].

7. Derevyanchuk, A. Y. & Suprun, O. F. (2014). Motyvatsiya i stymuluvannya studentiv kafedr viyskovoї pidhotovky v umovakh obmezhenykh chasom i ozbroenyam [Motivating and encouraging students of the department of military training under the conditions of limited time and weaponry]. *Imidzh suchasnoho pedahoha – The image of a modern teacher, 7*, 24-27 [in Ukrainian].

8. Zholobov, O. V. (2012). Dosvid zastosuvannya reitynhovoyi systemy otsynuvannya znan studentiv fakultetu pidhotovky ofitseriv zapasu [Experience of using rating system of evaluation of students' knowledge studying at the faculty reserve officers training]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. P. Drahomanova. Ser.: Pedahohichni ta istorychni nauky – Scientific notes of National Dragomanov pedagogical university. Ser.: Pedagogical and historical sciences, 107*, 54-59 [in Ukrainian].

9. Zoriy, Y. B. (2005). Viyskovo-patriotychna pidhotovka maybutnykh ofitseriv zapasu v umovakh navchalnoho protsesu vyshchoho navchalnoho zakladu [Military-patriotic training of future reserve officers in the conditions of the educational process of higher education]. *Extended abstract of candidate's thesis. Vinnytsia* [in Ukrainian].

10. Chabanenko, V. P. & Zoriy, Y. B. (2011). Formuvannya orhanizatsiino-metodychnoi samostiinosti studentiv kafedr viyskovoї pidhotovky v umovakh modernizatsii vyshchoi osvity [Forming the organizational and methodological independence of students of the department of military training in the modernization of higher education]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Serii 16 : Tvorchya osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyky – Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 16: The creative personality of the teacher: problems of theory and practice, 14*, 287-291 [in Ukrainian].

11. Makeyev, V. I., Petrenko, V. M. & Raskoshnyy, A. F. (2013). Vykorystannya elementiv dystantsiinoho navchannya pid chas pidhotovky ofitseriv zapasu [Use of distance learning in the training reserve officers]. *Viiskova osvita – Military education, 1*, 131-138 [in Ukrainian].

12. Morozov, S. M. (2013). Pedahohichni zasady profesiinoi pidhotovky ofitseriv zapasu u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Pedagogical principles of training reserve officers in higher educational institutions of military type]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akade-*

mii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: Pedahohichni ta psykhohichni nauky – Proceedings of the National Academy of State Border Service of Ukraine. Series: Pedagogical and psychological sciences, 1, 127-137 [in Ukrainian].

13. Senyuk, O. V. (2014). Istorychni etapy formuvannya ta rozvytku viyskovoї pidhotovky studentiv u vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladakh, viiskovykh navchalnykh pidrozdilakh vyshchykh navchalnykh zakladiv Ukrainy [Historical stages of formation and development of military training of students in higher military education, military training units of higher educational institutions of Ukraine]. *Chasopys Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Ser.: Pravo – Journal of National University «Ostroh Academy». Ser.: Law, 1*. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Choasp_2014_1_16 [in Ukrainian].

14. Senyuk, O. V. (2014). Osoblyvosti systemy viyskovoї pidhotovky studentiv u vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladakh i viiskovykh navchalnykh pidrozdilakh vyshchykh navchalnykh zakladiv Ukrainy: administratyvno-pravovyi aspekt [Features of the system of military training of students of higher military educational institutions and military training units of higher educational institutions of Ukraine, administrative and legal aspects]. *Aktualni problemy vdoskonalennya chynnoho zakonodavstva Ukrainy – Challenges of improving legislation in Ukraine, 34*, 79-90 [in Ukrainian].

15. Sinkevych, S. V. (2013). Metodychni zasady individualizatsii navchannya maybutnykh ofitseriv zapasu [Methodical bases of individualization of reserve officers training]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: Pedahohichni ta psykhohichni nauky – Proceedings of the National Academy of State Border Service of Ukraine. Series: Pedagogical and Psychological Sciences, 1*, 269-276 [in Ukrainian].

16. Skvorok, I. M. (2013). Pidhotovka ofitseriv zapasu v zarubiznykh krayinakh [Training reserve officers in foreign countries]. *Viiskova osvita – Military Education, 1*, 207-216 [in Ukrainian].

17. Yavorsky, A. I. (2016). Doslidzhennia efektyvnosti avtorskoї prohramy prykladnoi fizychnoi pidhotovky ofitseriv-bypusknnykh kafedr pidhotovky ofitseriv zapasu [Research of efficiency of the author's applied programme of physical training of officers graduated from the departments of reserve officers]. *Pedahohika, psykhohihiia ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu – Pedagogy, psychology, medical-biological problems of physical education and sport, 2*, 72-77 [in Ukrainian].

18. Yavorsky, A. (2016). Prohrama prykladnoi fizychnoi pidhotovky ofitseriv, mobilizovanykh iz zapasu [Program of applied physical training of officers mobilized from stock]. *Fizychno vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi – Physical education, sports and health culture in modern society, 1*, 34-39 [in Ukrainian].

*Yuliia Medvid,
researcher of Scientific Organization Department,
National Academy of the National Guard of Ukraine,
3, Zakhysnykiv Ukrainy square, Kharkiv, Ukraine*

IMPROVING THE PROCESS OF TRAINING RESERVE OFFICERS IN UKRAINE AS A PEDAGOGICAL ISSUE

The research studies devoted to the issue of military training of Ukrainian citizens according to the reserve officers training programme do not consider the following factors: changing the way of military units manning (transition from conscription to a contract form); implementation of some standards by NATO in the military sphere; the experience of fighting in the east of Ukraine, as well as the increasing of social anxiety because military training is not paid by the state but by people going to defend the motherland. The paper is aimed at revealing the aspects of improving the process of military training of Ukrainian citizens according to the training programme for reserve officers. The following contradictions in the field of military education in Ukraine have been revealed: between the need for transition to the contract military service and the absence of the educational programmes for its provision; between the need of accepting NATO standards and the absence of the conditions for their implementation in the military educational system of Ukraine; between the need for revising the system of military training according to the programme of training reserve officers and the absence of the defined list of necessary competences which should be developed in officers; between the need of the state for training competent military staff and the absence of necessary money in the government budget for the training. For the successful improvement of the process of training reserve officers in Ukraine the following tasks should be performed: review NATO standards concerning the military training of citizens and create conditions for their implementation in the national military educational system; study the citizens' motivation for entering military educational institutions; determine the list of future reserve officers' competences; theoretically substantiate and experimentally prove a set of pedagogical conditions for the formation of these competences in future reserve officers; define criteria, indices and levels of military training of Ukrainian citizens according to the reserve officers programme; develop and experimentally verify the model of military training of Ukrainian citizens according to the reserve officers programme. The further research is aimed at performing the above mentioned tasks

Keywords: military education, military training, reserve officers training programme.

Подано до редакції 02.02.2017

Рецензент: д. пед. н., проф. Ю. Д. Бойчук
